

της Ειρήνης Γαϊτάνου

Κλείνοντας 2 μήνες μετά τις βουλευτικές εκλογές, και τον σχηματισμό της κυβέρνησης ΣΥΡΙΖΑ-ΑΝΕΛ, έχουν γίνει πάρα πολλά και ταυτόχρονα πολύ λίγα. Η κυβέρνηση σχηματίστηκε εν ριπή οφθαλμού και οι πρώτες μέρες γέμισαν από συμβολικές -θετικές κατά βάση αν και μερικές ακραία επικοινωνιακές- κινήσεις από την πλευρά της κυβέρνησης, κινήσεις οι οποίες πάντως εξέφρασαν σε ένα βαθμό την απαλλαγή από εκείνο το αίσθημα ασφυξίας που κατέκλυζε τον ελληνικό λαό το προηγούμενο διάστημα, και ταυτόχρονα επικοινωνούσαν με ένα πιο αριστερό ακροατήριο (όπως η περίφημη Καισαριανή). Ακολούθησε μια σχεδόν θεατρικού τύπου διεξαγωγή των διαδικασιών της “διαπραγμάτευσης” (εκεί κι αν έβριθαν τα επικοινωνιακά στοιχεία), όπου ο ευρύτερος λαϊκός παράγοντας λίγο ξεμύτιζε (με τις κινητοποιήσεις στις πλατείες, ο χαρακτήρας των οποίων ήταν και θα είναι διακύβευμα) και περισσότερο ανέμενε και παρακολουθούσε με κρατημένη την ανάσα. **Ωστόσο, εκείνες ήταν οι μέρες που φάνηκε καθαρά η δυνατότητα η λαϊκή διεκδικητικότητα να επανεφορμήσει σχετικά απρόσμενα:** φάνηκε ότι το αναμφισβήτητο κλίμα χαμηλών προσδοκιών της προηγούμενης περιόδου ήταν και το ίδιο αντιφατικό και αποτύπωνε το γεγονός ότι υπήρχαν όντως προσδοκίες, οι οποίες, με τις κατάλληλες διεργασίες θα μπορούσαν, και κυρίως θα μπορούσαν, να αναβαθμιστούν και να εκφραστούν με δυναμικό και διεκδικητικό τρόπο.

Και έπειτα ήρθε η συμφωνία της 20ης Φλεβάρη, και μετά από λίγο η εκλογή Παυλόπουλου στην προεδρία της δημοκρατίας. Φυσικά δεν ήρθαν από τον ουρανό: ο ΣΥΡΙΖΑ, έχοντας περιγράψει σε όλους τους τόνους την κατεύθυνση και το πλαίσιο στο οποίο θα κινούνταν, έχοντας αποστεύσει ήδη το προεκλογικό του πρόγραμμα από τις πιο προοδευτικές και κινηματικές διεκδικήσεις, έχοντας διακηρύξει σε όλους τους τόνους ότι δεν σκοπεύει να αμφισβητήσει όχι απλά την ένταξη στην ευρωζώνη και την ΕΕ, αλλά και το ευρύτερο πλαίσιο μέσα στο οποίο κινήθηκε η Ελλάδα τα περασμένα χρόνια (“σεβασμός των υποχρεώσεων της χώρας και τήρηση των όρων δημοσιονομικής προσαρμογής και σταθερότητας”, ισοσκελισμένοι ή και πλεονασματικοί προϋπολογισμοί κλπ.), έχοντας αφορίσει κάθε μονομερή ενέργεια και επιλογή ρήξης, ήρθε πολύ γρήγορα αντιμέτωπος με την αδυναμία να εφαρμόσει ακόμα και ελάχιστονες όψεις (κι έτσι, αποχαιρέτισαμε και το πρόγραμμα Θεσσαλονίκης). **Η κυβέρνηση εφεξής έρχεται διαρκώς ενώπιον των πολιτικών ορίων της λογικής της,** δεν αναλαμβάνει καμία πρωτοβουλία αμφισβήτησης των μνημονιακών πλαισίων και της κοινωνικής καταστροφής του προηγούμενου διαστήματος, ενώ η κατεύθυνση αυτή εκφράζεται με την ολιγωρία ή και αντιδραστική τοποθέτηση ακόμα και σε στοιχειώδη αστικοδημοκρατικά ζητήματα (χαρακτηριστικός για τον τρόπο διαχείρισης του δημοκρατικού ζητήματος είναι ο διορισμός Πανούση στο αρμόδιο υπουργείο, όπου όχι απλώς οι διακηρύξεις του είναι αντιδραστικές μη ενσωματώνοντας στοιχειώδη αιτήματα του κινήματος, αλλά και οι πρώτες κινήσεις του ενδεικτικές - χημικά, επιθέσεις και συλλήψεις σε διαδηλώσεις, αναβάθμιση αστυνομίας, επιχειρήσεις της αντιτρομοκρατικής κλπ). Όλη δε αυτή η ιστορία που τα νέα μνημόνια βαφτίζονται “προγράμματα”, οι τρόικες “θεσμοί”, και που γενικά η γλώσσα αξιοποιείται και υποτάσσεται κατά το δοκούν, θα ήταν εντελώς φαιδρή αν δεν ήταν επικίνδυνη.

Από την άλλη πλευρά, εξελίσσεται ένας ιδιότυπος βουβός διάλογος σε πολλά επίπεδα, εμφανίζονται αποσπασματικά ενδιαφέρουσες αναλύσεις, υποσχόμενες πολιτικές πρωτοβουλίες και επιμέρους κινητοποιήσεις (ακόμα και νικηφόρες σε ορισμένους εργασιακούς χώρους), αλλά επικρατεί μια αδυναμία να παραχθεί και να εκφραστεί ένα σχετικά συνεκτικό πολιτικό σχέδιο για την επόμενη περίοδο. Η ανεπάρκεια αυτή σχετίζεται σε μεγάλο βαθμό με την αδυναμία μιας

ψύχραιμης, σοβαρής και όχι μικροπολιτικής, αλλά ειλικρινούς και εμβριθούς πραγματικής και συγκεκριμένης ανάγνωσης και ανάλυσης της κατάστασης στην οποία βρισκόμαστε σήμερα, του χαρακτήρα της συγκυρίας αλλά και της κυβέρνησης ΣΥΡΙΖΑ-ΑΝΕΛ, των δυνατοτήτων της περιόδου και των καθηκόντων που τίθενται. Μια τέτοια προσπάθεια δεν (πρέπει να) γίνεται για λόγους βιασύνης: για να κλείσουμε εύκολα τα ερωτήματα, να σχηματοποιήσουμε τις απαντήσεις και να κινηθούμε κατά τα γνωστά. Αντίθετα, αν όπως έλεγε ο Λένιν, η συγκεκριμένη ανάλυση της συγκεκριμένης κατάστασης είναι η ζωντανή ψυχή του μαρξισμού, αυτό σημαίνει ότι η γνώση της κατάστασης δεν προϋπάρχει γενικά, αλλά απαιτεί ακριβώς αυτή την ανάλυση: σε αντίθετη περίπτωση, μιλάμε απλώς για την προσπάθεια εξυπηρέτησης και θεωρητικοποίησης πολιτικών γραμμών και κατευθύνσεων που έχουν ήδη παραχθεί με βάση άλλες προτεραιότητες. Η πολιτική συγκυρία είναι το αντικείμενο της πολιτικής πρακτικής και παρέμβασης, και η γνώση της είναι προϋπόθεση της παρέμβασης αυτής.

Ο χαρακτήρας της κυβέρνησης ΣΥΡΙΖΑ-ΑΝΕΛ

Η συζήτηση αυτή οφείλει λοιπόν να ξεκινά από το συγκεκριμένο χαρακτήρα τόσο της σημερινής συγκυρίας, και ειδικά της φάσης στην οποία βρίσκεται ο λαϊκός παράγοντας, όσο και της κυβέρνησης ΣΥΡΙΖΑ-ΑΝΕΛ. Τα δύο αυτά στοιχεία δεν ταυτίζονται, κι αυτό είναι ένα από τα σημαντικά λάθη που κάνει ένα τμήμα της αριστεράς, κατεξοχήν το ΚΚΕ (όπως δεν ταυτίζεται και ο χαρακτήρας της κυβέρνησης με αυτόν του ΣΥΡΙΖΑ ως κόμμα). **Σε ότι αφορά το χαρακτήρα της κυβέρνησης, είναι σημαντικό να είναι ξεκάθαρο, επειδή το αντίθετο συσκοτίζει σε πολλά επίπεδα, θεωρητικά και πολιτικά, ότι δεν πρόκειται για μια αριστερή κυβέρνηση** - φρασεολογία που και ο ίδιος ο ΣΥΡΙΖΑ έχει εδώ και καιρό εξοβελίσει, μιλώντας, όχι τυχαία, για κυβέρνηση "εθνικής και κοινωνικής σωτηρίας". Η κυβέρνηση αυτή δεν είναι αριστερή, για δυο βασικούς λόγους. Πρώτον, στη βάση της σύνθεσης της: δεν είναι απλά κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ ("και λοιπών" όπως λένε όσοι/ες, συνειδητά ή ασυνείδητα, υποτιμούν τη σημασία του χαρακτήρα της), αλλά συγκυβέρνηση με τους ΑΝΕΛ, με τη συμμετοχή ενός τμήματος του παλιού κατεστημένου του ΠΑΣΟΚ, και μάλιστα σε νευραλγικές θέσεις που αποτυπώνουν τη "συνέχεια του κράτους" (ΕΥΠ, ΕΣΠΑ κλπ). Η ίδια δε η επιλογή των προσώπων της κυβέρνησης, και δη σε νευραλγικούς τομείς (Βαρουφάκης, Κοτζιάς κλπ.) κινείται σε αντίστοιχη κατεύθυνση. Δεύτερον, και βασικότερο, δεν είναι αριστερή κυβέρνηση λόγω του ίδιου του περιεχομένου και της διακηρυγμένης στρατηγικής της. **Η διάκριση αυτή δε γίνεται καθόλου για να σηκώσουμε ψηλά τη σημαία του αριστερόμετρου:** γίνεται για να μπορεί να είναι σαφές (στην αριστερά και στην κοινωνία) ποια είναι τα πολιτικά σχέδια που δοκιμάζονται αυτή την περίοδο, και να νοηματοδοτείται αντίστοιχα η δυνατότητα μιας αριστερής στρατηγικής υπό την παρούσα κατάσταση.

Η κυβέρνηση αυτή λοιπόν είναι αντιμέτωπη με μια σημαντική αντίφαση. Αφενός η εκλογή της είναι αποτέλεσμα της λαϊκής αγανάκτησης και κινητοποίησης του περασμένου διαστήματος και της βαθιάς πολιτικής κρίσης της περιόδου, αν και η εκλογή αυτή δεν έγινε σε περίοδο κινηματικής ανάτασης. Το σημείο αυτό έχει προφανώς σημασία για την πίεση που δέχεται και τον προσανατολισμό της. Σε κάθε περίπτωση πάντως, και ανεξάρτητα από το συγκεκριμένο προεκλογικό της πρόγραμμα (που όπως ειπώθηκε δεν περιλάμβανε τα προωθημένα αιτήματα του κινήματος), στην πραγματικότητα η εκλογή της εξέφραζε την αντιμνημονιακή τοποθέτηση του λαού, όπως αυτή εκφράστηκε σε προηγούμενες χρονικές περιόδους και κινηματικά, και μετασχηματίστηκε στην πορεία, με αντίστοιχες επιπτώσεις, σε λογική κοινοβουλευτικής αναμονής και σχετικής ανάθεσης. **Η άσκηση αυτού του ιδιότυπου εκβιασμού από το ίδιο το κοινωνικό ρεύμα που την ανέδειξε ως κυβέρνηση, θα συνεπάγεται τη διαρκή πίεση για έστω και στοιχειώδεις υποχωρήσεις προς τα λαϊκά στρώματα, κι αυτό όχι απλά δεν πρέπει να αντιμετωπιστεί με αμηχανία, αλλά αντίθετα να υιοθετηθεί δυναμικά με στόχο την επιβολή και διεύρυνση των κατακτήσεων, σημείο που θα αναβαθμίζει και τη λαϊκή διεκδικητικότητα αλλά και τη συλλογική αυτοπεποίθηση.** Επιθετική και δυναμική υιοθέτηση σημαίνει συγκεκριμένα ότι κάθε φορά που η κυβέρνηση, υπό την πίεση των αντιφάσεων σε όλα τα επίπεδα που επιχειρούμε να περιγράψουμε εδώ, θα λαμβάνει μέτρα που θα αποτυπώνουν την υιοθέτηση αιτημάτων του κινήματος, η

αντικαπιταλιστική αριστερά θα πιέζει για την πλήρη εφαρμογή τους, ενάντια και σε πιθανές αντιδραστικές κινήσεις από την πλευρά των εκπροσώπων του κεφαλαίου, που θα προσπαθούν να τα μπλοκάρουν. **Συνεπώς, δε θα στέκεται στη γωνία αναζητώντας διαρκή επιβεβαίωση της -σωστής στη μεγάλη εικόνα αλλά λανθασμένης όταν γίνεται σχηματική- πολιτικής εκτίμησης που περιγράφει ότι χωρίς ρήξη με το υπάρχον πλαίσιο δεν μπορούν να υπάρξουν ουσιώδεις κατακτήσεις, αλλά θα ρίχνεται στη μάχη, αφενός γιατί είναι σημαντικό για τον ίδιο το λαό να βελτιώνει τη θέση του σε όλα τα επίπεδα, και αφετέρου γιατί αυτό όντως οδηγεί στην όξυνση των αντιφάσεων της κυρίαρχης στρατηγικής.**

Αφετέρου, η κυβέρνηση αυτή χαίρει σήμερα της υποστήριξης ενός τμήματος των δυνάμεων του κεφαλαίου, στην Ελλάδα και διεθνώς. Δεν αποτέλεσε ούτε την πρώτη επιλογή των αστικών τάξεων, ούτε την επιλογή της αστικής τάξης στο σύνολό της. Κάτι τέτοιο εξάλλου δεν υφίσταται, με την έννοια της ύπαρξης ενδοαστικών αντιφάσεων και ανταγωνισμών. Αυτό που αποτυπώνεται σε κάθε φάση δεν είναι η βούληση της Αστικής Τάξης, υποκειμενοποιημένης και μεταφυσικής, αλλά το ποιες συγκεκριμένα μερίδες, και συνεπώς στρατηγικές, στο πλαίσιο ακριβώς αυτών των αντιφάσεων και ανταγωνισμών, ηγεμονεύουν. Σήμερα λοιπόν είναι σαφές ότι η κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ-ΑΝΕΛ στηρίζεται από συγκεκριμένες μερίδες της, κάτι που αποτυπώνεται τόσο στις συγκεκριμένες επιλογές όσο και στη στρατηγική της. Έτσι, για παράδειγμα ο εμμονικός ευρωπαϊσμός της δεν αποτελεί -μόνο- ιδεολόγημα με βάση το οποίο έχει συγκροτηθεί από τα γεννοφάσκια του ο χώρος της ανανεωτικής αριστεράς. Αποτελεί παράλληλα και κυρίως υλική αποτύπωση των συμμαχιών που έχει συγκροτήσει και των δυνάμεων του κεφαλαίου που εκφράζει, με την ίδια έννοια που δεν υφίσταται σήμερα στην Ελλάδα κανένα κομμάτι της αστικής τάξης που να βλέπει τα συμφέροντα του εντός μιας στρατηγικής εξόδου από την ευρωζώνη ή/και την ΕΕ.

Την παραπάνω αντίφαση λοιπόν, αφενός του αντιμνημονιακού αισθήματος του λαού που εκφράζει η εκλογή της και αφετέρου της σύνδεσής της με συγκεκριμένες αστικές στρατηγικές, θα αντιμετωπίζει η κυβέρνηση σε κάθε στροφή. Αυτή η δυναμική αντίφασης και ηγεμονίας που προσπαθήσαμε να περιγράψουμε παραπάνω, υφίσταται και αποτυπώνεται στην πραγματικότητα σε όλα τα επίπεδα:

- στη στρατηγική των αστικών τάξεων για την αντιμετώπιση της κρίσης (με αυτή την έννοια σήμερα για παράδειγμα ηγεμονεύει η στρατηγική της αστικής τάξης της Γερμανίας, με τις δικές της, πιο εξομαλυμένες πάντως, εσωτερικές αντιφάσεις),
- στη στάση των διάφορων μερίδων της αστικής τάξης απέναντι στο ΣΥΡΙΖΑ. Πρέπει εδώ να λάβουμε υπόψη ότι ναι μεν γενικά κι αόριστα μια κυβέρνηση Σαμαρά θα ήταν η πρώτη επιλογή για τις δυνάμεις του κεφαλαίου, αλλά (όπως έχει συμβεί συχνά στην ιστορία) μια κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ-ΑΝΕΛ θα μπορούσε ενδεχόμενα πιο επιτυχημένα να απορροφήσει κραδασμούς – εμπιρεύοντας ωστόσο πιο έντονο το στοιχείο της εσωτερικής αστάθειας. Αυτή η τάση είναι αυτή που ηγεμονεύει σήμερα, και με αυτή την έννοια στόχος των ηγεμονικών μερίδων της αστικής τάξης δεν είναι η ανατροπή της κυβέρνησης ΣΥΡΙΖΑ-ΑΝΕΛ, αλλά η υποταγή της στις μνημονιακές στρατηγικές (ανεξάρτητα από το πώς θα τις ονομάσουμε).
- στις δυνάμεις που ηγεμονεύουν εντός του ΣΥΡΙΖΑ, όπου και πάλι υπάρχει προφανώς ένα κομμάτι που αντιτίθεται στην κυρίαρχη στρατηγική, αν και όχι συνεκτικά, με διαφορετικές μορφές και βάθος, αλλά επίσης σαφώς αυτό που ηγεμονεύει στο εσωτερικό του είναι αυτό που εκφράζει την κυρίαρχη πολιτική κατεύθυνση, όπως αυτή αποτυπώνεται σήμερα.

Έτσι, φαίνεται κάπως προβληματική η εξάντληση της συζήτησης στο αν ο ΣΥΡΙΖΑ έκανε ή δεν έκανε “κωλοτούμπα” – ή αν βρισκόμαστε μπροστά σε μια “βίαιη προσαρμογή”. Η αντίληψη αυτή υποτιμά τις διεργασίες που γίνονται πολύ πριν τις εκλογές, μετά τις βουλευτικές εκλογές του 2012. Υποτιμά τη διαρκή ανακατάταξη (προσώπων, σχεδίων και προτεραιοτήτων) με συγκεκριμένη λογική μέσα στο ΣΥΡΙΖΑ όλη την τελευταία διετία, το περιεχόμενο του προεκλογικού του προγράμματος που σε μεγάλο βαθμό

συμπεριλάμβανε την πολιτική λογική με την οποία κινείται σήμερα, τη ρητή έλλειψη βούλησής του να συμβάλλει ή έστω να στηρίξει τις λαϊκές κινητοποιήσεις όλο το προηγούμενο διάστημα, υποτιμά με άλλα λόγια τη συστηματική προετοιμασία για την πολιτική κατεύθυνση που ακολουθεί σήμερα ο ΣΥΡΙΖΑ. Επιπλέον, μια τέτοια προσέγγιση είναι και επικίνδυνη, καθώς κινδυνεύει να τροφοδοτήσει ένα λαϊκό αίσθημα που είναι υπαρκτό, και εκφράζεται με το “όλοι ίδιοι είναι, η εξουσία διαφθείρει, όλοι θα κάνουν τα ίδια”, ένα ρεύμα τελικά απογοήτευσης και μηδενισμού, με αποτέλεσμα μια βαθύτερη υποτίμηση της πολιτικής και το άνοιγμα του δρόμου προς άλλα μονοπάτια, τροφοδοτώντας και το φασιστικό φαινόμενο.

Αντίθετα, αυτό που αναδεικνύεται δεν είναι παρά τα πολιτικά όρια της στρατηγικής που εξέφραζε ο ΣΥΡΙΖΑ όλο το προηγούμενο διάστημα, και η οποία υπήρξε ηγεμονική και στον ίδιο το λαό. Αν κάτι καταρρέει σήμερα, είναι οι “θεσμοί”, η φιλολογία γύρω από την ΕΕ και οι έστω και ελάχιστες δυνατότητες “ανακούφισης” εντός του υφιστάμενου πλαισίου. Αν κάτι αναδεικνύεται, είναι τα όρια της γραμμής συμβιβασμού και “διαπραγμάτευσης”, και η ανάγκη μιας κατεύθυνσης ρήξης και ανατροπής. Και σε ένα διαφορετικό επίπεδο, αναδεικνύεται ακόμα η διάκριση της κατάληψης της κυβέρνησης από την πολιτική εξουσία, οι συνέπειες των λογικών “συνέχειας του κράτους” και το όριο της ευρωκομμουνιστικής αντίληψης για τη σχέση κράτους-κόμματος-κινήματος και την ίδια την εξουσία. Και επειδή ο ιστορικός χρόνος είναι πράγματι ασυνεχής και συμπυκνωμένος, διεργασίες πολιτικής συνειδητοποίησης που μπορεί σε άλλες φάσεις να χρειάζονται δεκαετίες σήμερα γίνονται πολύ γρήγορα και πάλι δυνατές. Αλλά φυσικά, δε διενεργούνται αυτόματα: εδώ είναι ξανά απαραίτητος ο ρόλος ενός πολιτικού υποκειμένου που θα μπορέσει να αναδείξει και να επιταχύνει αυτή τη διεργασία, προτείνοντας ταυτόχρονα έναν άλλο δρόμο. Αλλά σε αυτό θα επανέλθουμε.

Σε κάθε περίπτωση πάντως, **αυτό που αποδείχτηκε και στις πρόσφατες κινητοποιήσεις των πλατειών, είναι ότι τα στατικά σχήματα αντίληψης της πολιτικής συνείδησης των μαζών είναι βαθιά χρεοκοπημένα:** αυτό που ξεκίνησε όντως με χαρακτήρα στήριξης της κυβέρνησης στη διαδικασία της “διαπραγμάτευσης” που διενεργούνταν, σηματοδότησε ταχύτατα τη δυνατότητα μετασχηματισμού μιας πολύ σημαντικής μάζας κόσμου (που θα μπορούσε να εξελιχθεί σε καθοριστική) σε εκείνο το δυναμικό που όχι απλά θα συναινούσε αλλά θα μάχονταν για την υιοθέτηση ριζοσπαστικών αιτημάτων και τελικά μιας κατεύθυνσης ρήξης. Η τάση αυτή ήταν φανερή και με την παρέμβαση της ίδιας της ΑΝΤΑΡΣΥΑ και την ιδιαίτερη αποδοχή της, ειδικά όταν διαδήλωσε μέσα στο συγκεντρωμένο κόσμο, ως κομμάτι του αλλά με τη δική της συνθηματολογία και πολιτική λογική. **Με άλλα λόγια, αυτό το σχήμα του “ρεύματος χαμηλών προσδοκιών” υπήρξε χρήσιμο προεκλογικά για την αναγνώριση του επιπέδου συνείδησης των μαζών στο δεδομένο στιγμιότυπο, η έμφαση ωστόσο σήμερα οφείλει να δίνεται όχι στις “χαμηλές” (για να δικαιολογεί την αδυναμία), αλλά στις “προσδοκίες” (για να αντιλαμβάνεται, να αδράττει και να αναπτύσσει τη δυναμική).**

Πολιτική συγκυρία, δυναμικές και δυνατότητες

Από την άλλη, όπως σημειώσαμε αρχικά, ο χαρακτήρας της πολιτικής συγκυρίας και της δυναμικής του λαϊκού παράγοντα δεν ταυτίζεται με την εκτίμηση για την κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ-ΑΝΕΛ. **Η πολιτική τομή, που έχει αποτυπωθεί και υλικά μετά τις εκλογές του Γενάρη, είναι εξαιρετικά σημαντική σε πολλά επίπεδα.** Με αυτή την έννοια σαφώς αυτό που διενεργήθηκε στις εκλογές δεν ήταν μια απλή κυβερνητική εναλλαγή – όχι μόνο γιατί μια τέτοια αντίληψη δεν αντιλαμβάνεται τις διαφορετικές δυναμικές εντός των αστικών στρατηγικών αλλά κυρίως γιατί υποβαθμίζει πλήρως την ίδια την ταξική πάλη και τη δυναμική της, την αντιμετωπίζει ως “χορό” σε ένα θέατρο που πρωταγωνιστούν άλλοι, και στο οποίο δεν παρεμβαίνει. Αντίθετα, οι εκλογές αυτές, έφεραν ξανά στο προσκήνιο, με το διαμεσολαβημένο φυσικά τρόπο που προϋποθέτει μια εκλογική διαδικασία, το βάθος της πολιτικής κρίσης και κυρίως το βαθμό στον οποίο παραμένει ανοιχτή. **Η περίοδος της ακραίας μιζέριας και κινηματικής και πολιτικής ύφεσης που ακολούθησε τις εκλογές του 2012 έφτασε στο τέλος της, τώρα το παιχνίδι ξαναζωντάνεψε και οι δυνατότητες είναι και πάλι ανοιχτές. Είμαστε και**

πάλι σε ενδιαφέροντες καιρούς. Μπορεί οι δυνατότητες αυτές να έχουν διαφορετικά χαρακτηριστικά ή/και μεγαλύτερες δυσκολίες απ' ότι π.χ. το 2011-2012, αυτό δεν αναιρεί όμως ότι βρισκόμαστε και πάλι σε μια φάση που δίνεται η δυνατότητα να αναπτυχθούν και να δοκιμαστούν πολιτικές στρατηγικές. Και φυσικά, όπως συμβαίνει πάντα, η στιγμή δε θα είναι αιώνια.

Το πρόβλημα στον τρόπο που αντιλαμβάνεται η αριστερά αυτή τη δυναμική αντίφασης-ηγεμονίας που προσπαθήσαμε να περιγράψουμε παραπάνω σε διαφορετικά επίπεδα είναι διπλό: από τη μία ένα κομμάτι υπερτονίζει τις εσωτερικές και εξωτερικές αντιφάσεις, και καταλήγει στο συμπέρασμα ότι όλα είναι ρευστά, όλα διακυβεύονται γενικά και αόριστα, και άρα ας δώσουμε χρόνο (ως εάν να είμαστε παρατηρητές των εξελίξεων), ή ας παρέμβουμε στις αντιφάσεις αυτές με έναν εσωτερικό τρόπο, στηρίζοντας τις πιο "αριστερές" επιλογές και υποτιμώντας τις κεντρικές, αντιδραστικές τάσεις. Η άποψη αυτή χάνει πλήρως από τον ορίζοντά της όχι μόνο την υλική όψη των στρατηγικών που ακολουθούνται σήμερα, αλλά κυρίως το υλικό και πολιτικό υπόβαθρο της ηγεμονίας τους. Από την άλλη, ένα άλλο τμήμα της αριστεράς υποβαθμίζει τη σημασία των παραπάνω αντιφάσεων και αντιμετωπίζει την κυρίαρχη στρατηγική ως οδοστρωτήρα, μη ανατρέψιμο, από τον οποίο πρέπει απλά να διαχωριστεί με κάθε τρόπο, και πάλι χωρίς να παρέμβει στην κατάσταση.

Αντίθετα, ρόλος της αντικαπιταλιστικής αριστεράς δεν είναι φυσικά να σκιαμαχεί περί των διαφορετικών εκτιμήσεων ή να πολιτικολογεί, ως εάν να ήταν φιλολογικός όμιλος που αντιπαρατίθεται ιδεολογικά κάπου αλλού για το τι έχει ή δεν έχει στο μυαλό του ο τάδε ή ο δείνα, για το αν ο ΣΥΡΙΖΑ θέλει ή δε θέλει, μπορεί ή δεν μπορεί κλπ., λες και υπάρχουν απλώς πολιτικά σχέδια που υφαίνονται σε κρυφά υπόγεια. **Ας επαναληφθεί μια κοινοτοπία: η ταξική πάλη είναι ο καθοριστικός παράγοντας, αυτή είναι που θα κρίνει την έκβαση, τη δυνατότητα να ενταθούν σε εκρηκτικό βαθμό οι αντιφάσεις ή αντίθετα να σταθεροποιηθούν οι κυρίαρχες σήμερα στρατηγικές της κυβέρνησης.** Και η ιεράρχηση της ταξικής πάλης οφείλει να μην είναι απλά στη θεωρία, αλλά ως έμπρακτο και συγκεκριμένο πολιτικό σχέδιο. Με την έννοια ότι **είναι η ίδια η πράξη που μετασχηματίζει την πραγματικότητα, τροποποιεί τις υπάρχουσες συνθήκες, διαμορφώνει το συσχετισμό δύναμης.** Προφανώς δεν υπάρχει καμία αμφιβολία για το ποιες θα είναι οι εξελίξεις αν δε βγει στο προσκήνιο ο οργανωμένος λαός (με έμφαση και στις δύο λέξεις του όρου). Και όμως, αντίθετα με ένα κύμα απογοήτευσης και δυσπιστίας απέναντι στις ίδιες τις κοινωνικές δυναμικές, ο λαός αυτός σήμερα έχει προσδοκίες, καθώς και ανοιχτά αυτιά σε πολλαπλές διεξόδους, κάτι που θα ήταν ίσως αδιανόητο τις περασμένες δεκαετίες. **Όρος για να μπορέσει να συγκροτηθεί βαθύτερα αυτή η τάση είναι η ανάπτυξη μιας ενιαιομετωπικής λογικής από την πλευρά της αντικαπιταλιστικής αριστεράς στο κίνημα, η έμφαση στην ανάπτυξη ενωτικών αγώνων με απεύθυνση σε όλα τα μαχόμενα κομμάτια του κινήματος και της αριστεράς.**

Η εκτίμησή μας λοιπόν περί των παραπάνω, περί του χαρακτήρα της πολιτικής συγκυρίας, των συγκεκριμένων δυνατοτήτων της, αλλά και της κυβέρνησης ΣΥΡΙΖΑ-ΑΝΕΛ, καθορίζει και την τακτική που καλούμαστε να ακολουθήσουμε. Αν για παράδειγμα μιλούσαμε απλά για μια αριστερή κυβέρνηση με αντιφάσεις, ο ρόλος μας θα εξαντλούνταν σε μια λογική αριστερής πίεσης, πλαγιοκόπησης, ως εάν σιγά σιγά, με ένα γραμμικό τρόπο, θα μετατοπίζαμε τη στρατηγική της. Με βάση αντίθετα την αντίληψη που προσπαθήσαμε να περιγράψουμε εδώ, **αυτό που απαιτείται δεν είναι αριστερή πίεση αλλά πολιτικός εκβιασμός της κυβέρνησης, στη βάση τόσο των αντιφάσεων που ενυπάρχουν, όσο και κυρίως των ανοιχτών δυνατοτήτων ανάπτυξης της ταξικής πάλης και συγκρότησης του ίδιου του λαού.** Αυτό κατά κανένα τρόπο δε σημαίνει την ανάπτυξη σεχταριστικών λογικών στο επίπεδο του κινήματος. Αντίθετα, επιτάσσει την **ανάπτυξη πρωτοβουλιών που θα προωθούν αυτή την κοινή δράση** και θα ενσωματώνουν στο επίπεδο του κινήματος και του δρόμου, και πιο αντιφατικές πολιτικές λογικές, που παλινωδούν μεταξύ κινηματικής πρακτικής και κοινοβουλευτικής ανάθεσης. Αυτή εξάλλου είναι και η μόνη τακτική που μπορεί πραγματικά να ασκήσει αριστερή πίεση και στην κυβέρνηση.

Φυσικά, στο επίπεδο της τακτικής, υπάρχει διάκριση μεταξύ της ανάλυσης της κατάστασης και της εξώστρεφης παρέμβασης από την πλευρά της αντικαπιταλιστικής αριστεράς. Όχι φυσικά με την έννοια της διάσχισης μεταξύ πραγματικότητας και προπαγάνδας, καθώς κατά τη γνωστή Γκραμισιανή υπόμνηση, **το να λες την αλήθεια είναι επαναστατικό**. Με την έννοια όμως ότι ο ρόλος της αριστεράς δεν είναι απλά να λειτουργεί “αποκαλυπτικά”, ως οιονεί πολιτική πρωτοπορία έξω από το λαό, αλλά αναγνωρίζοντας αφενός την αντιφατικότητα της πολιτικής συνείδησης, και αφετέρου την ίδια τη συγκρότηση της ως πρωτοπορία μέσα στην ταξική πάλη, να λειτουργεί με στόχο την όξυνση των αντιφάσεων, το βάθεμα της πολιτικοποίησης και τη ριζοσπαστικοποίηση αυτής ακριβώς της πολιτικής συνείδησης. Με την έννοια τελικά ότι **η κατανόηση της σημερινής πραγματικότητας είναι όρος για την αλλαγή της**.

Η αντικαπιταλιστική πολιτική στρατηγική σήμερα

Έτσι, **το διακύβευμα σήμερα είναι η δυνατότητα συγκρότησης ενός αυτοτελούς αντικαπιταλιστικού σχεδίου, το οποίο θα ορίζεται θετικά και αυτόνομα, θα παρεμβαίνει και θα συμβάλλει στην οργάνωση του λαού σε πολλαπλά επίπεδα**: στην ταξική ανασυγκρότηση του κινήματος, στην επανεφόρμηση και την ενοποίηση του εργατικού κινήματος, το συντονισμό του, τη σύνδεση με τα υπόλοιπα κοινωνικά κινήματα, στη βάση της παραδοχής ότι η ταξική πάλη δε διεξάγεται μόνο στη σφαίρα της παραγωγής και με ορίζουσα τη λενινιστική *ενότητα στη διαφορά*. Ακόμα, στο επίπεδο της πολιτικής συγκρότησης, που περιλαμβάνει φυσικά τη συγκρότηση του πολιτικού υποκειμένου και τη συζήτηση για τον κομμουνιστικό φορέα της εποχής μας, όχι πέρα κι έξω από τις κινήσεις των μαζών αλλά ως οργανικό κομμάτι τους. Και φυσικά, και στο επίπεδο της θεωρίας και των ιδεών, με βάθεμα της συζήτησης, δημιουργία πολλαπλών επιπέδων διαλόγου, αλλά και συγκεκριμένες οργανωτικές μορφές με τις οποίες θα διεξάγεται ο διάλογος αυτός. **Η δυνατότητα αναβαθμισμένης συγκρότησης ενός τέτοιου σχεδίου είναι το μόνο που μπορεί όντως, ως φερέγγυα και σοβαρή πολιτική εναλλακτική, και σε συνδυασμό με μια κατεύθυνση συγκρότησης αγωνιστικών δεσμών στο ίδιο το κίνημα, να συνομιλήσει και με εκείνα τα κομμάτια που θα διαφοροποιούνται από το ΣΥΡΙΖΑ, ακόμα και από το εσωτερικό του, ως αποτέλεσμα της πολιτικής του**.

Ταυτόχρονα, **η σημερινή συγκυρία ανοίγει ένα παράθυρο για να τεθούν εκ νέου τα ζητήματα της επαναστατικής στρατηγικής, της εξουσίας (σημείο το οποίο περιλαμβάνει, αλλά προφανώς καθόλου δεν εξαντλείται, στο ζήτημα μιας κυβέρνησης μεταβατικού χαρακτήρα), της ίδιας της αριστεράς και του κομμουνισμού**. Πέρα από λογικές που τρέμουν παρακολουθώντας τις εξελίξεις ότι κατάρρευση του ΣΥΡΙΖΑ θα συμπαρασύρει όλη την αριστερά, ακόμα και ως θεωρητική αντίληψη, αυτό που σήμερα είναι αναγκαίο είναι ακριβώς η επαν-νοηματοδότηση των όρων, και **η αναμέτρηση με τη δυνατότητα να υπάρξει άλλος δρόμος**. Όχι πια ως ιδεολογική αναφορά ή ως οδοδείκτης μόνο, αλλά κυρίως ως απτή και πειστική επεξεργασία που θα μπορεί να στρατεύει με όρους συγκεκριμένης πολιτικής πρότασης. Αυτό όμως απαιτεί να ενσκήψουμε στα ερωτήματα και να βάλουμε μπροστά μια σειρά επεξεργασιών σε πολλαπλά επίπεδα, που θα αξιοποιούν τόσο το πολύμορφο δυναμικό όσο και τις διαφορετικές εμπειρίες, θα αντιμετωπίζουν με δημιουργικό και κριτικό τρόπο υπάρχουσες θεωρητικές αναλύσεις και τη συγκεκριμένη ιστορική εμπειρία, δε θα μένουν στην απλή παρατήρηση αλλά θα προτάσσουν τη διαλεκτική μεθοδολογία και σκέψη, και θα αναμετريούνται με τον μαρξισμό όχι ως ακίνητο σημείο αναφοράς αλλά ως πολιτικό και μεθοδολογικό οδηγό με στόχο την επαναστατική ανανέωσή του. Σήμερα, που οι ανισότητες εν μέσω κρίσης οξύνονται ακόμα περισσότερο, και το τι σημαίνει ταξική πολιτική αναδεικνύεται ακόμα πιο ξεκάθαρα, **υπάρχει και η δυνατότητα και η αναγκαιότητα να ψηλαφίσουμε ξανά τη δυνατότητα για μια σύγχρονη κομμουνιστική προοπτική**.

Το στοίχημα της δυνατότητας συγκρότησης μιας αυτοτελούς αντικαπιταλιστικής πολιτικής στρατηγικής σήμερα, διαλέγεται αναγκαστικά με εκείνο των χαρακτηριστικών μιας μετωπικής στρατηγικής. Είναι και

πάλι ο χαρακτήρας της συγκυρίας εκείνος που χαρακτηρίζει τη μετωπική πολιτική, και τη σημασία της ιεράρχησής της. Η εκτίμηση που περιγράψαμε παραπάνω για παράδειγμα ότι η κυβέρνηση σήμερα στην Ελλάδα θα είχε χαρακτηριστικά “αριστερής κυβέρνησης”, και άρα η αντικαπιταλιστική αριστερά θα αρκούταν στην άσκηση μιας πίεσης της προς τα αριστερά, θα τοποθετούσε αντικειμενικά σε χαμηλότερη σημασία τη μετωπική πολιτική, κάτι που προφανώς δε συμβαίνει αν προταχθεί η αναγκαιότητα και η δυνατότητα συγκρότησης ενός αυτοτελούς αντικαπιταλιστικού σχεδίου. Έτσι, και εν συντομία, **η μετωπική πολιτική οφείλει σήμερα να είναι κεντρικός στόχος, με βάση σημεία-κόμβους, που συμπυκνώνουν τόσο την αντιπαράθεση με τον πυρήνα της αστικής στρατηγικής και την όξυνση των αντιφάσεών της, όσο και τη δυνατότητα προώθησης του μεταβατικού προγράμματος.** Αυτό ακριβώς είναι το διακύβευμα, και απαιτεί και πάλι συγκεκριμένη ανάλυση της συγκεκριμένης κατάστασης, επαναστατική θεωρία και πολιτική στρατηγική και επεξεργασία. Η μετωπική πολιτική ορίζεται λοιπόν με βάση αυτά τα σημεία, και όχι αφενός αποθεώνοντας την ενότητα χωρίς ιεράρχηση και περιεχόμενο, ούτε αφετέρου προτάσσοντας χωρίς ιεράρχηση το σύνολο του προγράμματος, κάτι που θα προϋπέθετε τουλάχιστον ανεπτυγμένη πολιτική συνείδηση των μαζών και θα μας τοποθετούσε σε προεπαναστατική περίοδο. Φυσικά, αυτά τα σημεία-κόμβοι δεν τίθενται αποστεωμένα, αλλά στη βάση μιας συνολικής πολιτικής λογικής, που ωστόσο δεν αποτελεί ως τέτοια προαπαιτούμενο. Είναι διακύβευμα ακριβώς η δυνατότητα της αντικαπιταλιστικής λογικής να ηγεμονεύει στο πλαίσιο του μετώπου, για την οποία εξάλλου το ζήτημα τίθεται σε σύνδεση με την κατεύθυνση συγκρότησης του πόλου της αντικαπιταλιστικής αριστεράς, και πάλι όμως όχι γραμμικά.

Η πολιτική αυτή λογική αφορά προφανώς και την ίδια την ΑΝΤΑΡΣΥΑ και τη συγκρότησή της. Έτσι, **η πολιτική και εκλογική συνεργασία της με τη ΜΑΡΣ είναι ιδιαίτερα σημαντική**, γιατί δεν συνιστά φυσικά, αλλά συμβάλει στην οικοδόμηση της αριστεράς που είναι σήμερα περισσότερο αναγκαία από ποτέ, και ταυτόχρονα αποδεικνύει ότι, όταν υπάρχει δυνατότητα, λαμβάνονται πρωτοβουλίες πολιτικής συνεργασίας, δεν ηγεμονεύει ο φόβος, ο σεχταρισμός και η αυτοσυγκρότηση. Και ακριβώς επειδή η πολιτική ενότητα είναι εξαιρετικά σημαντική, δεν είναι ούτε προσχηματική ούτε κενό γράμμα, αλλά γίνεται στη βάση πραγματικών πολιτικών διεργασιών. Έτσι, είναι κρίσιμος στόχος της επόμενης περιόδου η συνεργασία αυτή να σταθεροποιηθεί, να βαθύνει και να διευρυνθεί και με άλλες πολιτικές δυνάμεις που εντάσσονται στο ευρύτερο ρεύμα και την ευρύτερη αυτή δυνατότητα.

Κλείνοντας, **πράγματι σήμερα ο ιστορικός χρόνος είναι συμπυκνωμένος, ιστορικές δυνατότητες παραμένουν ανοιχτές, και η δυναμική μιας αντικαπιταλιστικής πολιτικής πρότασης μπορεί να επανέλθει στο προσκήνιο με άλλους όρους, και φυσικά να κριθεί.** Είναι σημαντική όλη η συζήτηση που έχει ανοίξει σχετικά με την ανάληψη μιας σειράς πολιτικών πρωτοβουλιών, είτε κεντρικών (με προεξέχουσα την “Πρωτοβουλία για τη διαγραφή του χρέους”), είτε με στόχο της ανασυγκρότησης του εργατικού κινήματος, για την τοπική παρέμβαση κλπ. **Ο ρόλος της πολιτικής πρωτοπορίας ωστόσο είναι να συμβάλλει στην ενοποίηση των πρωτοβουλιών αυτών σε ανώτερο επίπεδο, στο πλαίσιο μιας αντικαπιταλιστικής πολιτικής στρατηγικής, με διαλεκτική αντίληψη σε ότι αφορά και την ίδια τη βαθύτερη επεξεργασία της στρατηγικής αυτής. Τα καθήκοντα είναι πολλά, αλλά αυτό είναι το τίμημα των ζωντανών οργανισμών, των καταστάσεων σε κίνηση.** Η αντιφατικότητα της συγκυρίας και των ίδιων των εξελίξεων δημιουργούν σημαντικές δυνατότητες, βρισκόμαστε εξάλλου μακριά από την επίτευξη οποιασδήποτε σταθερότητας, καθώς η κρίση βαθιάει και το κοινωνικό ρήγμα κάθε άλλο παρά κλείνει, αντίθετα βρίσκει νέα ρυακία έκφρασης. Υπάρχουν φυσικά αδυναμίες και ελλείμματα, αλλά βρισκόμαστε ακριβώς σε μια από εκείνες τις στιγμές που δεν έχει σημασία τι λείπει. Να μπούμε στη μάχη, όχι με τη βεβαιότητα ότι θα νικήσουμε, αλλά με την εμπιστοσύνη ότι μπορούμε να νικήσουμε. Σε μια εποχή που οι νομοτελειακές βεβαιότητες έχουν -ευτυχώς- κλονιστεί, βρισκόμαστε σε ένα από εκείνα τα ιστορικά στιγμιότυπα όπου, όπως τόνιζαν οι κλασικοί του μαρξισμού, αναβαθμίζεται η κρισιμότητα και ο ρόλος του υποκειμενικού παράγοντα σε βάρος της αντικειμενικής κατάστασης. Υπάρχει η δυνατότητα, και η πιθανότητα, κι αυτό είναι αρκετό για να παίξουμε το παιχνίδι. Να παλέψουμε, να αντικρίσουμε τις πραγματικές δυσκολίες, να τολμήσουμε, να εμπλακούμε. Να

συγκρουστούμε με τις τάσεις ατομικής “διεξόδου” που μόνο διέξοδο δεν αποτελεί. **Να ζήσουμε τελικά κι εμείς τη ζωή μας, θεωρώντας τη ως ιστορική διαδικασία, ως κομμάτι της συλλογικής υπόθεσης.**

**Το κείμενο αυτό επιχειρεί να συμβάλει στο διάλογο που έχει ανοίξει στην ΑΝΤΑΡΣΥΑ μετά τη συνεδρίαση του Πανελλαδικού Συντονιστικού Οργάνου, και ενόψει της συνδιάσκεψης της τον Ιούνη.*